

**Presentem el projecte que va elaborar Julio Manrique Vicuña
per optar a la direcció del Teatre Lliure, i que va resultar
seleccionat l'11 d'octubre del 2023.**

Una pedra llançada a la Lluna

Rellegint el projecte amb el qual vaig presentar la meva candidatura per dirigir el Teatre Lliure ensopego, de sobte, amb aquesta frase: “De vegades cal llançar a la pedra a la Lluna per tocar, ni que sigui, el fanal”.

Segurament aquest document no és gaire més que això: una primera pedra, llançada amb entusiasme, abans d’iniciar el veritable viatge. L’intent de projectar una mirada personal sobre un ofici i un teatre que estimo. Un punt de partida que farà aparèixer noves idees, noves possibilitats que obriran camins nous i sorprenents que caldrà recórrer i explorar amb entusiasme com, de fet, ja està passant.

En tot cas, voldria a dia d’avui fer dos aclariments que considero importants:

1. El **Projecte Ànima Lliure** (pàg. 8) expressava la voluntat de recuperar una nova companyia jove per al Lliure. Després d’un temps de treball i reflexió, aquesta iniciativa està prenent però una altra direcció, una direcció nova i emocionant. Voldria articular des del Lliure –i aconseguint els patrocinis necessaris per al seu finançament adequat– un projecte de treball a llarg termini al voltant de la diversitat funcional: un programa artísticament i humanament ambiciós per al qual compto amb l’assessorament especialitzat de la Clàudia Cedó, autora, directora i fundadora de la Plataforma Escenaris Especials, una creadora amb una àmplia experiència en aquest àmbit. Aquest projecte és ja en fase de desenvolupament, n’estan apareixent els còmplices necessaris i, si tot va bé, podrem iniciar-lo la Temporada 24/25.
2. L’anomenat **Consell de Direcció** (pàg. 17 i 18) va ser ràpidament rebatejat com a **Equip assessor** pels seus propis membres. D’un costat, perquè ens agrada més la paraula *equip*. I, de l’altre, per treure-li una mena de pàtina “ministerial” que ens feia sentir una mica incòmodes. Aquest Equip assessor actua, a dia d’avui, com un òrgan purament consultiu i extern a l’estructura del teatre, i en són els membres el Francesc Casadesús, la Cristina Genebat, el David Selvas i, també, la Clàudia Cedó, el nom de la qual no constava al projecte en el moment de la seva redacció. Com tampoc no hi constava el de l’actor i director Ivan Benet que, com a Adjunt a la Direcció, està sent una peça clau en la posada en marxa d’aquest Lliure que, tot just ara, comencem a construir i del qual aquest projecte serà, si de cas, la primera pedra.

**UN PROJECTE PER A UN
TEATRE LLIURE**

Julio Manrique Vicuña

ÍNDEX

PRÒLEG

“Un grup de gent que explica una història.”

UN TEATRE LLIURE

UN TEATRE D'ART

1. Posar l'art al centre
2. Treballar amb el talent
  2. 1. Ressuscitar l'Espai Lliure
  2. 2. Projecte Ànima Lliure
  2. 3. Beques i residències
3. Qualitat i excel·lència
4. Clàssics o contemporanis: un fals dilema
  4. 1. Donar a conèixer els clàssics
  4. 2. Convertir els clàssics en els nostres contemporanis
5. Creació i multidisciplinarietat

UN TEATRE PER A TOTHOM

1. Un teatre que connecta amb la gent
2. Un teatre inclusiu i divers
3. Un teatre accessible
4. Un teatre integrat al seu territori
5. Un teatre compromès amb l'educació
6. Un teatre amb vocació internacional

EPÍLEG

“Un director que treballa en equip”

UN GRUP DE GENT QUE EXPLICA UNA HISTÒRIA

Només set dies després que es fessin públiques les bases del concurs per escollir el nou director del Teatre Lliure vaig fer cinquanta anys. Tot i que no soc gaire amic de la nostàlgia, si miro enrere, constato que ja en fa trenta que em dedico al teatre. Més de mitja vida, doncs. Al teatre he actuat, he dirigit i també he escrit i adaptat textos. Durant tres anys em vaig encarregar de la direcció artística del Teatre Romea de Barcelona i també vaig participar en la creació de la productora La Brutal que segueix, a dia d'avui, activa. El teatre m'ha donat moltes coses, tant artísticament com personalment. Hi he viscut moments inoblidables, intensos i feliços. També he patit contratemps que el temps, com passa sovint, ha acabat posant al seu lloc. Em sento extraordinàriament afortunat i agraït d'haver-me passat trenta anys treballant, de diferents maneres, fent la cosa que més m'agrada del món. Deia el mestre Peter Brook que el teatre consisteix, bàsicament, en un grup de gent que es reuneix per explicar una història a un altre grup de gent que s'ha reunit per escoltar-la. Consisteix, doncs, en una experiència viva, comunicativa i, sobretot, compartida. De les moltes maneres d'entendre i d'explicar el fet teatral, aquesta és una de les que més m'agrada. Vaig tenir la sort de treballar amb Peter Brook, ja fa més de vint anys, al Théâtre des Bouffes du Nord de París i, com moltes de les coses bones que m'han passat en aquest ofici, això va ser, en bona mesura, gràcies al Teatre Lliure, que uns anys abans m'havia concedit una beca per participar en un taller internacional sobre l'obra de Shakespeare organitzat per la Unió de Teatres d'Europa que impartia Bruce Myers, un actor habitual a la companyia de Brook. Gràcies a això, vaig poder viure, temps després, una experiència que es convertiria, a la llarga, en una de les més determinants de la meua trajectòria. Encara avui, quan dirigeixo un espectacle, procuro recordar-me a mi mateix les paraules del mestre: "El més important per a un director és saber quan has de parlar i quan has de callar. Si parles quan no caldria, allò que estava a punt de néixer ja no naixerà mai. Si calles quan caldria parlar, naixerà tort". El teatre, i potser l'art en general, és quelcom delicat i misteriós. No sempre és fàcil saber quan has de parlar i quan has de callar. La cerca de la qualitat és un camí apassionant i, com també passa en la ciència, cal equivocar-se molt per encertar-la de tant en tant. El que, en tot cas, crec haver après de l'experiència és que, al teatre, res que valgui realment la pena no passa sense confiança. No hi ha vida, ni joc, ni veritat sense confiança. Confiança en els actors i en els equips, en les històries que expliquem i en les formes que triem per explicar-les, confiança en el públic i en nosaltres mateixos. En un procés de treball, en una sala d'assaig i també, segurament, en una institució que treballa pel bé de l'art i la cultura, hi haurà moments joiosos i també moments difícils, moments de dubte i d'incertesa, però la confiança ha de ser la clau que ens ajudi a travessar-los tots. Confiança en les idees, és clar, però sobretot en les persones, que només així es convertiran en un veritable equip. Un grup de gent que explica la mateixa història a un altre grup de gent que vol escoltar-la. Crec que dirigir i programar un teatre amb una inequívoca vocació de servei públic com el Lliure ofereix la possibilitat d'explicar

una bona història. La història d'un teatre que va néixer volent-se lliure per esdevenir un teatre d'art per a tothom. En les properes pàgines miraré d'acostar-me al possible significat d'aquests conceptes, tan plens de sentit, en el món d'avui: un teatre d'art i un teatre per a tothom, en ple segle XXI. De la seva simbiosi és d'on sorgeix el Teatre Lliure que imagino. Un teatre obstinadament *lliure* que l'any 2026 farà, també, cinquanta anys. Un teatre que posa l'art i els artistes, inequívocament, al centre de la seva activitat, mantenint viu el seu compromís d'arribar a tothom, per explicar una història que ja no és només seva i que cal seguir explicant amb determinació, amor i confiança. Cal seguir-la explicant.

UN TEATRE LLIURE

Un teatre lliure és un teatre valent. Un teatre ha de ser sempre un espai de llibertat, i el principal enemic de la llibertat és la por. Com deia abans, crec fermament que el millor antídote contra la por és la confiança. Un Lliure autènticament lliure ha de confiar en el seu projecte i, també, en l'equip que el farà possible.

Actualment, el director artístic del Teatre Lliure és també el responsable últim de la seva gestió. No obstant això, i fins a dia d'avui, el Lliure ha estat dirigit per directors d'escena i no pas per gestors. Ha estat liderat per creadors, per artistes. Així és com funciona, també, en altres importants teatres europeus. Evidentment, una bona gestió dels recursos és imprescindible per desenvolupar adequadament un bon projecte artístic i, també, per sostenir una estructura cada cop més gran i complexa. Però el Teatre Lliure compta, de fet, amb un ampli equip de gent, experimentat i capaç, que sap fer la seva feina. Cal que aquest equip es faci còmplice del projecte artístic, que se'l faci seu. Aquesta és, des del meu punt de vista, una de les principals responsabilitats del director artístic: generar complicitats i fer que cada treballador del teatre remi en la mateixa direcció.

Sé per experiència que sovint és cert allò que diuen que tenir una idea és tocar el cel però que, per dur-la a la pràctica, cal baixar a l'infern. Però també crec que si el que es busca és un artista per posar-se al capdavant del Lliure, ha de ser perquè aquest artista pugui alçar la vista al cel, dotar de personalitat el projecte i somiar fort. Al seu costat, un bon gerent i la resta de l'equip que es configuri estudiaran la manera de convertir els somnis en realitats. Junts, posant cadascú al servei del teatre les seves millors habilitats i talents, intentaran acostar-se, ni que sigui una mica, a allò que havien somiat. Aquesta mica ja serà un pas molt gran. I potser així el Teatre Lliure serà tan lliure com ho va ser quan un petit grup d'artistes, apassionats i somiadors, van aconseguir materialitzar un somni compartit: un teatre d'art per a tothom.

UN TEATRE D'ART

Què deuriem voler dir el Fabià Puigserver i la resta de membres fundadors del Teatre Lliure quan parlaven d'un *teatre d'art*? Crec que les fórmules només tenen sentit si, d'alguna manera, en un context i en unes circumstàncies determinades, ens resulten útils. I també que, sovint, la manera de ser original és buscar i aprofundir en l'origen de les coses. Em sembla que el concepte *teatre d'art*, en el món accelerat i líquid on vivim, pot resultar tan útil avui com ho va ser en el seu moment. Però, també, que només ho serà si n'adaptem el sentit al nostre temps i a les nostres circumstàncies. Al nostre ara i aquí. Així doncs, de què podríem estar parlant avui, quan parlem d'un teatre d'art?

1. Posar l'art al centre

Un teatre d'art ha de posar l'art i els artistes al centre. Ha de servir l'art i ha de servir per fer art. Per sobre de tot. La seva finalitat última no és fer diners, tot i que en caldran per finançar-lo. Ni tampoc instruir ni, encara menys, adoctrinar els espectadors, tot i que el teatre pugui esdevenir una magnífica eina d'aprenentatge. Vivim en una societat en què gairebé tot és susceptible de convertir-se en espectacle. I també, en què simples opinions s'imposen massa sovint, i massa frívolament, a la reflexió, al sentit comú o, fins i tot, a la veritat. La prioritat d'un teatre d'art no hauria de ser entretenir o complaure a qualsevol preu els espectadors, com tampoc no s'hauria de convertir en una mena d'altar o de tribuna que els avorreixi o els allunyi amb els seus sermons. Per mi, l'art és sorpresa, passió i audàcia. Contradicció i complexitat. I també, és clar, és joc. Però no un joc banal i còmode, no un joc inofensiu o purament intel·lectual, perquè el pitjor enemic de l'art és la indiferència. Un teatre d'art hauria d'aspirar a convertir-se en allò que el príncep Hamlet demanava amb vehemència: un mirall. Un poderós mirall que ens desemmascari i on ens puguem reconèixer. Que mostri les nostres llums i, també, les nostres ombres. Per fer-ho possible, cal que un teatre com el Lliure dediqui els màxims recursos disponibles al teatre. A la seva pràctica. Donar les millors eines possibles als creadors, tant a nivell tècnic com econòmic. Prioritzar la producció i l'activitat artística, acompanyant-la, és clar, d'activitats paral·leles que enriqueixin l'experiència dels espectadors, però sense invertir, en cap cas, les prioritats. Perquè la prioritat d'un teatre d'art hauria de ser la pràctica d'un teatre artísticament ambiciós. I per a això, cal treballar amb el talent, cercar la qualitat i perseguir l'excel·lència.

2. Treballar amb el talent

Un dia, quan anava a l'Institut del Teatre, la Muntsa Alcañiz –amb qui vaig tenir la sort d'estudiar interpretació– va dir: “No us equivoqueu: tenir talent no és una sort, és una responsabilitat”. Molts anys de pràctica m'han demostrat que la Muntsa tenia raó. El talent, per si sol, en l'àmbit artístic –i probablement també en d'altres– no serveix per a res. Cal treballar amb rigor, humilitat i constància

per convertir-lo en alguna cosa valuosa. Valuosa no ja per un mateix sinó, sobretot, per als altres. Tanmateix, estic plenament convençut que el talent existeix. De vegades resplendeix, de vegades s'amaga amb timidesa, però existeix. I crec que un teatre com el Lliure, un teatre amb una vocació de servei públic i que posa l'art al centre de les seves prioritats, hauria d'estar atent al talent que l'envolta. L'ha de saber reconèixer i hi ha de saber treballar. El Teatre Lliure ha d'obrir les seves portes al talent, tant el ja consagrat i reconegut –que el públic d'un teatre públic té el dret de gaudir– com aquell que despunta, incipient, i necessita acompanyament i empenta. Però no n'hi ha prou amb obrir-li les portes, cal dotar-lo d'eines materials i concretes. En aquest sentit, m'agradaria apuntar algunes propostes:

2.1. Ressuscitar l'Espai Lliure

Em sembla necessari, i fins i tot urgent, recuperar l'Espai Lliure com a espai d'exhibició permanent. Durant l'època de l'Àlex Rigola al capdavant del Lliure, aquest espai es va convertir en la sala petita del teatre, mentre es feien les obres de remodelació a la seu de Gràcia. Va esdevenir un lloc d'una vitalitat artística extraordinària, on molts vam fer les nostres primeres passes en la direcció i on es van viure nits extraordinàries. L'Espai Lliure segueix sent, avui, una petita joia. Un espai polivalent, idoni per al risc i la creació. He vist un munt de meravellosos espectacles de petit format que han tingut vides massa curtes i precàries en diferents sales alternatives de la ciutat. El Teatre Lliure, amb la seva petita sala de Montjuïc, podria acollir, revifar i donar altaveu a aquestes propostes. I també, si el pressupost ho permet, generar-ne de noves per tornar-hi a viure nits tan màgiques i estimulants com les que hi vam poder viure anys enrere.

2.2. Projecte Ànima Lliure

La paraula *ànima* ve del llatí i originàriament significava *alè, aire o vida*. M'agradaria que aquesta iniciativa servís per insuflar una alenada d'aire i de vida a un teatre que no s'hauria de cansar mai d'inventar-se a si mateix. Durant l'època de Lluís Pasqual al capdavant del Lliure vam gaudir de dues formidables companyies de joves intèrprets, escollits després de passar un procés de selecció obert i rigorós. El Projecte Ànima Lliure que proposo tindria també per objectiu descobrir, formar i impulsar nous talents. Es tractaria d'aixecar un espectacle per temporada, a qualsevol dels tres espais del teatre –depenent de la naturalesa i de les característiques del projecte–, amb un grup de joves intèrprets escollits en un càsting obert. La “jove companyia” es renovaria cada dues temporades i el seu treball podria incloure períodes d'investigació i formació que culminarien amb l'estrena d'un espectacle. La direcció d'aquest espectacle s'encarregaria a algun professional consolidat, tant d'àmbit nacional com internacional. Alhora, voldria que el projecte tingués un esperit transversal i que aquest nucli de joves artistes –que estarien sempre al centre de la proposta– es poguessin barrejar amb d'altres de generacions i perfils diferents. La famosa “transversalitat” ha definit, de fet, l'ofici del teatre des de

molt abans que aquesta paraula es posés de moda. Quan era jove, m'encantava formar part de projectes on es reunien artistes de totes les edats i escoles, i aprendre al costat dels que tenien més experiència que jo. Avui, jo mateix necessito encomanar-me de l'energia i el talent dels joves i aprendre també d'ells, intentant mirar-me el món des dels seus ulls per entendre'l millor. A més de donar oportunitats als joves, el Projecte Ànima Lliure seria una manera d'explicar que tots podem aprendre de tots i, d'aquesta manera, reinventar-nos junts.

2.3. Beques, ajuts i residències

Evidentment, caldrà buscar la manera de fer viables econòmicament les propostes anteriors. A més d'explorar la possibilitat d'aconseguir patrocinis per complementar-ne el finançament, podria estudiar-se la possibilitat de vincular les actuals beques Carlota Soldevila no només al Projecte Ànima, sinó també als joves talents que serien convidats a desenvolupar i/o exhibir les seves propostes a l'Espai Lliure. Pel que fa a la política de residències, crec que seria bo cercar la manera de vincular-les directament a aquest eix troncal del projecte, que és treballar amb el talent. Treballant en xarxa amb d'altres institucions i centres de creació podrem convidar joves artistes estrangers a mostrar les seves propostes a la nostra ciutat i, de la mateixa manera, exportar també els nostres joves talents perquè puguin donar a conèixer el seu treball més enllà de les nostres fronteres.

3. Qualitat i excel·lència

Apuntava també al títol mateix d'aquest apartat dos conceptes més que, al costat del talent, em semblen fonamentals. Un és la qualitat. La cerca de la qualitat, en la feina de l'artista, vol temps i paciència. Vol que l'artista conegui i estimi el seu ofici i les eines que li són pròpies. Un teatre d'art, com el Teatre Lliure que somio, és un teatre compromès amb la qualitat. A darrera de la qualitat, sempre hi ha amor, humilitat i paciència. I llavors, sigui quin sigui el llenguatge triat, sigui quina sigui la forma, es produeix la màgia. Finalment, els artistes més inquiets, els més inconformistes i, potser, els més desafiants no es conformaran amb dotar de qualitat el seu treball i buscaran l'excel·lència. El Teatre Lliure hauria de tenir un lloc també per a ells. Perquè aquests són els que obriran camins que, algun dia, seguirem els altres.

4. Clàssics o contemporanis: un fals dilema

El crític i teòric teatral polonès Jan Kott va trobar, al meu parer, una bona manera de resoldre un debat encara freqüent sobre els criteris que haurien de seguir els nostres teatres públics a les seves programacions: s'han de continuar programant els autors clàssics? O bé ens n'hauríem d'anar oblidant d'una vegada, dels Shakespeare, Txékhov i companyia, i apostar fermament –o, fins i tot, exclusivament– per la creació i l'autoria contemporànies? Jan Kott, com deia, va posar llum sobre la

qüestió traient-se de la màniga un títol formidable per a un assaig també formidable: *Shakespeare, el nostre contemporani*. Des de la portada mateix, doncs, ja ens convidava a llegir i a entendre Shakespeare com un contemporani. Com algú que, travessant el temps, és capaç de parlar-nos sempre del nostre ara i aquí, sigui quina sigui l'època que ens hagi tocat transitar. És en tot cas responsabilitat dels artistes que trien aixecar una obra de Shakespeare, que Shakespeare expliqui la seva època i el seu món. El Teatre Lliure del segle XXI s'ha de comprometre amb el seu temps. La meva aposta pel Lliure és programar teatre contemporani. És el teatre que m'agrada, és el teatre que intento fer. Teatre que ens parli avui, ara, aquí. Però el cas és que els Shakespeare, Txèkhov i companyia, per alguna estranya llei de la natura que excedeix el meu enteniment, continuen sent capaços de parlar-nos i d'explicar-nos l'avui amb una precisió i una lucidesa extraordinàries. Em venen al cap dues versions de *La senyoreta Júlia*, d'August Strindberg, que poden servir d'exemple. La directora brasilera Christine Jatahy va adaptar la peça a les condicions socials, econòmiques i polítiques del Brasil, i en va resultar un muntatge d'una força extraordinària. Des d'una perspectiva diferent, la directora anglesa Katie Mitchell va desplegar un dels seus habituals i brillants artefactes audiovisuals per explicar-nos la història des del punt de vista de Cristina, la criada. El resultat era sorprenent, emocionant i, com en el cas del muntatge de Christine Jatahy, radicalment contemporani. Pel que fa als clàssics, doncs, un teatre d'art com el Teatre Lliure, tindria dues obligacions:

4.1. Donar a conèixer els clàssics

Difondre'ls i intentar fer-los arribar a tot tipus de públic. Perquè és responsabilitat d'un teatre amb vocació de servei públic fer-ho. I perquè arribar a la conclusió que els clàssics es fan pesats perquè ja s'han fet massa o perquè tothom els coneix, em sembla un punt de vista esnob i desconnectat de la realitat.

4.2. Convertir els clàssics en els nostres contemporanis

És a dir, fer-li cas a Jan Kott. El director suís Milo Rau va publicar un decàleg, en prendre les regnes del NT de Gant, que imposava una sèrie de regles a seguir en la programació del teatre belga. En un dels seus punts, es prohibeix expressament la representació literal d'una obra clàssica. I s'afegeix que, en cas d'utilitzar-ne un text com a punt de partida d'un espectacle, no n'hauria de quedar més d'un vint per cent de l'original a l'obra final. Jo no soc tan radical com Milo Rau, però sí que penso que és important adaptar els clàssics. Reescriure'ls, sobre el paper o a l'escenari, per tal d'afavorir el miracle de viure'ls com a contemporanis que, d'aquesta manera, podran dialogar amb altres contemporanis nascuts, per un pur i indesxifrabable atzar, uns quants anys o uns quants segles més tard.

5. Creació i multidisciplinarietat

Tot i que habitualment treballo a partir de textos escrits, admiro els creadors i les companyies que aixequen els seus espectacles sense partir d'una obra preexistent. Al nostre país en tenim excel·lents exemples. Voldria que un Lliure compromès amb la contemporaneïtat apostés fermament per la creació, acollint i acompanyant el creixement i la projecció d'aquests artistes i d'aquestes companyies. De la mateixa manera, m'agradaria que inclogués a la seva programació propostes provinents de disciplines més enllà del teatre, com la música, el circ o la dansa. O, fins i tot, més enllà de l'àmbit escènic, com el cinema o les arts plàstiques. En la història del Lliure, de fet, podem trobar magnífics exemples d'artistes associats provinents d'algunes d'aquestes disciplines, que han enriquit i amplificat el seu llegat. M'agradaria que el Lliure fos un espai obert que celebra l'art, la imaginació i la creativitat en totes les seves formes.

UN TEATRE PER A TOTHOM

Llegeixo que l'autor i director portuguès Tiago Rodrigues ha aportat un aire nou i refrescant a la programació del Festival d'Avignon. I que ho ha fet, entre altres coses, ressuscitant la vella noció de teatre popular defensada per Jean Vilar, fundador del prestigiós festival francès. Per a Vilar, la necessitat de fer un teatre popular anava estretament lligada a una determinada concepció del teatre com a servei públic. Crec que el "teatre per a tothom" de què parlava Fabià Puigserver té molt a veure amb el plantejament de Vilar. El teatre necessita públic per existir. Sense ell, no hi ha teatre. Tornem a Brook: "Un grup de gent que explica una història a un altre grup de gent que vol escoltar-la". El Teatre Lliure, en tant que servei públic, té l'obligació d'arribar al màxim nombre de gent possible. He arribat a sentir algú afirmar, alegrement, que el fet que vingués més o menys gent a veure els espectacles d'un determinat equipament públic no era el més important. A mi em sembla fonamental. Cal buscar el públic. Tot tipus de públic. Cal atreure'l, seduir-lo i fer que tingui ganes de venir a escoltar la història. Que connecti amb la història d'un teatre que es posa al seu servei.

1. Un teatre que connecta amb la gent

De vegades, algú et diu que ha triat veure una determinada pel·lícula o una determinada obra de teatre perquè necessitava "desconnectar". És normal. És humà i comprensible. Tots, en certs moments, sentim que ens ve de gust "no pensar en res". No obstant això, crec que el teatre té la capacitat d'aconseguir una cosa encara millor: que el públic connecti. Que els espectadors connectin amb allò que els expliquen i, a través d'això, amb ells mateixos i amb la gent que els envolta. I perquè els espectadors connectin amb la programació d'un teatre fa falta que aquesta programació els parli i que, d'alguna manera, els inclogui i els interpel·li. Per aconseguir-ho, a més d'aplicar criteris que tinguin ben present aquesta voluntat de connexió, crec que seria bo evitar la dispersió i l'excés de continguts i apostar fermament per cadascuna de les propostes que la componen. Allargar la vida dels espectacles és fonamental. En aquest sentit, voldria explorar la possibilitat de tornar a les sis funcions setmanals i de regularitzar les gires. També em sembla important revisar la política de traspàs d'un espectacle produït al Teatre Lliure cap a una sala privada. Si un espectacle pot tenir més vida, l'ha de tenir. Això és bo per als artistes que l'han creat, per al teatre que l'ha produït i, també, per als espectadors que volen gaudir-ne. Al National Theatre de Londres, per exemple, aquesta és una pràctica habitual. Al Teatre Lliure, jo mateix en vaig viure l'experiència amb una producció que havia dirigit, *El curiós incident del gos a mitjanit*. Després d'exhaurir totes les localitats les dues temporades que va ser al Lliure, aquest espectacle es va poder exhibir amb èxit durant quatre mesos més, al Teatre Poliorama de Barcelona. En aquest sentit, crec que el Teatre Lliure hauria de mantenir un diàleg permanent, fluid i saludable amb les companyies, les productores i la xarxa de teatres privats de la ciutat, i també de més enllà.

2. Un teatre inclusiu i divers

Els éssers humans som, afortunadament, diversos. No hi ha res més avorrit i irrellevant que la uniformitat. No obstant això, el teatre pot provocar el miracle de l'encontre, de la trobada. El miracle d'un riure o d'un silenci sostingut i compartit per centenars de persones en una sala, que es reconeixen així en allò que tenen en comú, malgrat totes les diferències que els separen. Es reconeixen en allò que els fa humans. El teatre és, doncs, una celebració de la diversitat i també una celebració d'allò que ens uneix perquè ens fa humans. I és d'aquesta manera que es converteix en una eina, lúdica i creativa, d'inclusivitat, d'empatia i d'acostament a l'altre. El Teatre Lliure ha de reconèixer, fomentar i celebrar la diversitat. Ha de ser inclusiu. Als despatxos, als escenaris i a les platees. D'entre les moltes iniciatives que es podrien impulsar en aquest terreny, n'apunto una: treballar amb la neurodiversitat. Vaig veure, fa un parell d'anys, dins la programació del Festival Grec dirigit per Francesc Casadesús, un *Hamlet* de la directora peruana Chela De Ferrari representat per un grup de joves actors amb la síndrome de Down. Mentre ens explicaven qui eren i per què estaven allà, ens van explicar, també, la tragèdia de Shakespeare de principi a fi. Amb humor, talent i tendresa. Una altra definició del teatre que proposava Peter Brook era que "el teatre és una forma d'alegria". Aquest espectacle li donava la raó. En qualsevol cas, m'agradaria dissenyar un projecte sòlid i sostenible en el terreny no només de la neurodiversitat, si no de totes les diversitats. Un projecte, per tant, ampli i integrador. Per fer-ho, voldria comptar amb l'assessorament especialitzat de professionals, dins o fora de l'àmbit escènic, convençut, com deia, de l'extraordinari poder inclusiu del teatre.

3. Un teatre accessible

Pel que fa a l'accessibilitat, el Lliure ha de seguir aspirant a convertir-se en un teatre cada vegada més proper, un teatre de tothom per a tothom. L'accessibilitat vol dir moltes coses que afecten, per exemple, qüestions com el preu de les entrades, la manera d'accedir al teatre i de moure's pel seu interior, o la comunicació i la forma de fer arribar els seus continguts. Sobre aquesta qüestió, d'altra banda primordial, ja s'han fet importants esforços que caldria estudiar i seguir desenvolupant. Penso, per exemple, en els programes de col·laboració amb la plataforma Apropa Cultura, per a persones en situació de vulnerabilitat, o amb l'ACIDH (Associació Catalana d'Integració i Desenvolupament Humà). Només voldria apuntar una idea, en l'àmbit de la conciliació familiar, que de fet el Lliure ja va posar en marxa –si més no, puntualment– la darrera temporada: oferir un servei regular i estable de ludoteca –potser en forma d'activitats i tallers artístics que podrien estar connectats al contingut dels espectacles de la programació– per a persones amb nens petits a càrrec, al llarg de tota la temporada. Seria bonic que el Lliure es convertís en un teatre on les mares i els pares, a banda de poder compartir amb els fills experiències escèniques de qualitat dins la programació de teatre

familiar, poguessin assistir un cop per setmana a una funció per a adults, mentre els petits reben una atenció també de qualitat al mateix teatre.

4. Un teatre integrat en el seu territori

El Teatre Lliure ha de definir el seu compromís amb l'espai que ocupa. Amb els barris on s'ubica, amb la ciutat de Barcelona. Definir el seu lloc dins l'ecosistema teatral al qual pertany, tant a Catalunya com a la resta de l'Estat, com també en l'àmbit internacional. M'agrada imaginar el Lliure com un creador de xarxes, un constructor de ponts que esdevé, dins d'aquest ecosistema, un soci generós, accessible i solidari. Un soci desitjable. Aquest Lliure obert a col·laborar i a tendir ponts, podria –tal com ja ho fa, per exemple, amb el Festival Grec– acollir en algun dels seus tres espais d'exhibició l'estrena d'un espectacle del festival Temporada Alta de Girona. Alguns espectacles de l'edició d'enguany del TA, de fet, ja s'estrenaran a Barcelona. El Lliure podria trobar còmplices, també, entre alguns dels prestigiosos festivals de la ciutat, com el Sónar Barcelona o el Dansa Metropolitana. O, sortint de Catalunya però tornant al territori de les arts escèniques, podria ampliar les possibilitats de col·laboració amb el Centro Dramático Nacional o el Festival de Otoño de Madrid. En qualsevol cas, aquesta voluntat oberta i cooperativa hauria de reflectir-se, d'entrada, en el seu entorn més proper, cuidant els vincles amb els seus veïns de la Plaça Margarida Xirgu: el Mercat de les Flors i l'Institut del Teatre, dues institucions també fonamentals en l'àmbit de les arts escèniques de la nostra ciutat. Crec que valdria la pena ser imaginatius i generosos per tal de donar una nova empenta al vell i estimulante projecte de la Ciutat del Teatre. Un projecte que revertiria en benefici no només del Lliure, ni dels altres dos agents esmentats, sinó del barri mateix, que es col·locaria al centre de totes les mirades a través de l'art i de la cultura. Per acabar, penso que la plaça on s'ubica la seu de Montjuïc, i que porta el nom d'una venerable actriu del nostre país podria, esdevenir un immillorable punt de trobada –com, també, una seu d'activitats escèniques de carrer– que injectés aire i vida al barri al qual pertany. I també un escenari ideal per inaugurar les temporades del Lliure tal com mereixen ser inaugurades les coses que ens importen de veritat: amb una gran festa popular.

5. Un teatre compromès amb l'educació

Un teatre per a tothom és, també, un teatre per als nens i per als adolescents. Viure experiències de qualitat en l'àmbit escènic pot aportar valuosos grans de sorra en el procés de construcció personal dels espectadors més joves. Sota la direcció de Juan Carlos Martel, el Lliure ha posat en marxa alguns programes de treball i cooperació amb centres educatius, com La caixa del Lliure o Escena pilot, que m'agradaria analitzar en detall per seguir-los desenvolupant. També em sembla interessant engregar algun tipus de col·laboració amb els instituts que imparteixen batxillerats escènics a la ciutat. Ja sigui en forma de mentories, visites o classes magistrals, oferir als adolescents que han triat les arts

escèniques com a camí de futur la possibilitat de conèixer millor la realitat dels professionals d'aquest sector. També és imprescindible donar continuïtat i enfortir el vincle amb les escoles superiors d'art dramàtic de la nostra ciutat. I seguir apostant per programar teatre familiar de qualitat. I fer-ho comptant, també, amb un assessorament especialitzat, per atorgar-li la importància que es mereix.

6. Un teatre amb vocació internacional

Un teatre amb un projecte artístic que ambiciona traspasar les seves fronteres necessitarà, inevitablement, bons còmplices per dur-lo a la pràctica. Sovint, quan els artistes ens posem a fer volar coloms, acabem topant amb el mateix mur: no hi ha prou diners. I en canvi és important, importantíssim, que els artistes continuïn fent volar coloms. De vegades cal llançar la pedra a la Lluna per tocar, ni que sigui, el fanal. Segurament caldrà ser imaginatiu, també, en la cerca dels mitjans materials que converteixin els somnis dels artistes en grans espectacles, sorprenents i inspiradors. Espectacles que haurien de viatjar arreu de Catalunya, d'Espanya i de la resta del món. Repassant el programa de mà de certes produccions internacionals, he necessitat els dits de totes dues mans per comptar el nombre de coproductors, entre teatres i festivals, que les havien fetes possibles. A casa nostra hi ha dos festivals de referència, amb una programació nacional i internacional rica i variada, que actuen com un autèntic pulmó que ajuda a mantenir, ni que sigui en part, la fràgil salut d'un sistema lamentablement massa precari. El Festival Temporada Alta de Girona i el Festival Grec de Barcelona podrien convertir-se en dos aliats magnífics per tal de tirar endavant un cert tipus de projectes cada cop més rars de veure al nostre país. Dos còmplices habituals per al Lliure que, sol o de la seva mà, hauria d'aspirar a crear noves complicitats més enllà de les seves fronteres. I, posats a "somiari fort", sento que no n'hi ha prou amb acollir grans produccions internacionals. Voldria que també les nostres propostes viatgessin arreu d'Europa i de la resta del món. I això inclou, també, l'anomenat "teatre de text". Perquè el "teatre de text" mai no és, únicament, teatre de text. Un bon text, una bona història, pot explicar-se de moltes maneres, utilitzant tot tipus de recursos i llenguatges, i donar lloc a espectacles moderns, visualment poderosos i, fins i tot, trencadors. El Lliure que somio hauria de buscar, sense complexos, la complicitat de teatres i de centres de producció contemporanis tan potents com el Théâtre National de la Colline, dirigit per Wajdi Mouawad, l'Internationaal Theatre Amsterdam, fins fa poc dirigit per Ivo Van Hove i actualment amb la directora Eline Arbo al capdavant o, també, amb el Teatro de la Comedia Nacional a Montevideo, dirigit per Gabriel Calderón. El Lliure hauria d'intentar, a més d'importar les creacions d'aquests –o d'altres– teatres, exportar el seu propi talent. No hi ha dubte que determinats espectacles, en l'àmbit de la creació, les arts performatives o la dansa, seran d'entrada més fàcilment exportables. Però crec també que el Lliure té un compromís amb la seva llengua. Treballar en positiu

pel català des de la cultura consisteix a apostar per la seva cultura. Somiar fort vol dir aspirar a exportar-la i a fer teatre en català fora de les nostres fronteres.

UN DIRECTOR QUE TREBALLA EN EQUIP

Soc un actor i director d'escena que estima el teatre. I que estima, en particular, el Teatre Lliure. Al Lliure hi he actuat moltes vegades. La primera, amb només vint anys, quan encara era un estudiant de dret a la Universitat Pompeu Fabra que somiava amb fer del teatre la seva professió. Va ser amb l'obra *Enemic de classe*, dirigida pel Josep Maria Mestres –el meu primer mestre–, quan el Lliure era, només, el Lliure de Gràcia. Passats els anys, he tingut la gran sort de dirigir, a cadascuna de les seves sales, alguns dels muntatges que més satisfaccions m'han proporcionat al llarg de la meua carrera. Espectacles com *La forma de les coses* o *American Buffalo*, a l'Espai Lliure. *El curiós incident del gos a mitjanit*, a Gràcia. *O L'ànec salvatge* i *Les tres germanes*, a Montjuïc. Tots ells van rebre en el seu moment nombrosos premis i reconeixements, i van despertar un ampli interès per part del públic. Però sobretot, i això és el més important, em van oferir l'oportunitat de liderar grups de persones –actrius, actors, dissenyadors i tècnics– que avançaven plegades cap a un mateix objectiu: explicar junts una història. El teatre m'ha ensenyat el profund valor del treball en equip. I, també, la profunda satisfacció que se n'obté. No sabria, ni voldria, dirigir tot sol el Teatre Lliure. Crec que, si alguna qualitat és realment important en algú que hagi de liderar qualsevol tipus de projecte, aquesta qualitat és la d'aconseguir que totes i cadascuna de les persones que en formen part donin el millor de si mateixes. L'única forma d'aconseguir-ho és que se'l facin seu. Que el projecte sigui, al capdavant, de tothom. Crec en el grup. Crec en l'entusiasme i crec que l'entusiasme s'encomana. Crec en la intel·ligència col·lectiva, i crec que, si s'harmonitzen, vint caps pensen més i millor que un de sol. Crec, fins i tot, que aquest fenomen tan “màgic” té una base científica. Al Lliure, si en fos el seu director artístic, a banda de comptar amb l'assessorament especialitzat per part de professionals competents en àrees com el teatre familiar, l'educació o la inclusivitat, voldria crear-hi un Consell de Direcció. Aquest òrgan prendria decisions sobre la programació i sobre les principals línies d'acció del teatre. I també el representaria, representaria el teatre, perquè voldria que el Teatre Lliure estigués representat per un grup, per un equip que, al mateix temps, estaria representant un grup molt més ampli encara: el de totes les seves treballadores i treballadors. A dia d'avui, i amb el seu ple coneixement i complicitat, aquest Consell està format per:

Francesc Casadesús, actual director del Festival Grec de Barcelona i antic director del Mercat de les Flors. Una persona amb una amplíssima experiència en la gestió cultural en el terreny de les arts escèniques i un gran coneixedor del teatre i de la dansa en l'àmbit internacional. Un magnífic professional amb qui és una sort poder comptar en aquest projecte que tot just comença a néixer.

Cristina Genebat, actriu, autora i traductora amb una llarga i reconeguda experiència en l'àmbit teatral, en la seva doble faceta d'interpret i dramaturga. Ha estat una persona capital tant en la

gestació com en l'execució de moltes de les aventures escèniques que jo mateix he dirigit. Va ser cofundadora de la productora La Brutal.

David Selvas, actor, director i productor, actualment director artístic de La Brutal. El David és un intèrpret, director, creador i emprenedor amb una sòlida trajectòria i, en aquests moments, un dels noms fonamentals del nostre panorama teatral.

M'agradaria afegir, arribat el moment, una quarta persona a aquest equip, una artista també amb experiència que acabaria de complementar un òrgan que tindria un pes determinant dins el Lliure que imagino. En el moment que escric aquestes línies, penso en la sort que tindria de liderar un grup com aquest. Perquè una gran responsabilitat es convertiria, així, en una aventura apassionant i, sobretot, compartida. I així es com jo entenc el teatre. I, també, la vida.